

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

ПЛОТНИЦЬКА СВІТЛАНА БОРИСІВНА

УДК 342.72

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВА НА ТРАНСПЛАНТАЦІЮ В УКРАЇНІ**

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ужгород – 2021

Дисертацією є рукопис
Робота виконана у ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук,
Тимчак Василь Васильович,
начальник юридичного відділу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Стеценко Семен Григорович,
член-кореспондент НАПрНУ,
заслужений діяч науки і техніки України,
суддя Верховного Суду

кандидат юридичних наук,
Лукаш Тарас Валерійович,
начальник територіального управління
Державної судової адміністрації в Одеській області.

Захист відбудеться 17 квітня 2021 року о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 26, каб. 45.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розіслано 15 березня 2021 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Р.М. Фрідманський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У контексті сучасних євроінтеграційних процесів, розвитку України як правової і демократичної держави, науково-технічного прогресу, еволюції четвертого покоління прав людини, розвитку медицини, розвитку трансплантації, важливого значення набуває дослідження проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні.

Дослідження конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні має важливе практичне значення для подальшого розвитку законодавства про трансплантацію, вдосконалення гарантій права на трансплантацію в Україні, реалізації права на трансплантацію та його захисту, а також для покращення практичної діяльності уповноважених суб'єктів у відповідній сфері.

Щороку понад п'ять тисяч громадян України потребують трансплантації, але щороку в Україні роблять тільки 200 операцій з трансплантації. На жаль, на сьогодні щодня вмирає 9 громадян України, які потребують трансплантації. Розвиток медицини, розвиток медичного обладнання, новітні методики проведення операцій з трансплантації, вимагають інвестування значних коштів та високої кваліфікації лікарів-трансплантологів. А тому функціонування конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні є необхідним та актуальним. Вдосконалення і належне функціонування даного механізму є важливою гарантією права на життя і права на здоров'я людини в Україні.

Внаслідок цього здійснення комплексного наукового дослідження проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні є важливим та актуальним.

Проблематика конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні хоча і була частково досліджена у роботах таких вчених як: І.М.Алмаші, М.О.Баймуратов, Ю.М.Бисага, Д.М.Белов, С.Б.Булеца, О.В.Верейці, О.О.Волкова, О.В.Галібін, А.П.Гель, М.В. Громовчук, С.В.Гринчак, К.В.Гребенникова, О.С.Карєєва, В.П.Колісник, А.М.Колодій, Ю.В.Коренга, М.М.Малеїна, І.І.Манзюк, М.В.Менджул, К.І.Мірецька, А.Ю.Олійник, Л.А.Ольховик, В.І.Пішта, В.Ф.Погорілко, І.Р.Пташник, П.М.Рабінович, В.П.Сальникова, О.С.Сідей, І.Я.Сенюта, Р.О.Стефанчук, В.Ю.Стеценко, С.Г.Стеценко, Ю.М.Тодика, М.О.Турчіна, В.Л.Федоренко, О.Ф.Фрицький, Ю.М.Хрустальов, О.В.Чередниченко, О.В.Швидков, Ю.С.Шемшученко, В.М.Шульга, проте чимало аспектів з даної проблематики досі є невирішеними. До них, зокрема, належить проблематика конституційно-правового механізму забезпечення права на ауто трансплантацію в Україні.

Вищевикладене засвідчує необхідність і актуальність дослідження особливостей проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні як важливої наукової проблеми конституційного права.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної роботи ДБ-890М

«Забезпечення реалізації прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я» на базі юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Тема дисертації відповідає Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» затвердженій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року № 213-р. Дисертація виконувалася згідно плану науково-дослідної роботи кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України на 2015–2020 рр. Тематика дослідження є складовою частиною комплексної теми «Конституційне будівництво в країнах Центральної Європи у ХХ–ХХІ ст.», яка розробляється науковцями ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (номер державної реєстрації 0198U007793).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є необхідність з'ясувати, на основі комплексного аналізу наукових праць, чинного законодавства України та практики його застосування, особливості конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, сформулювати низку рекомендацій та пропозицій щодо його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети у дисертації необхідно вирішити наступні основні *завдання*:

- з'ясувати зміст поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні»;
- проаналізувати гарантії права на трансплантацію в Україні;
- з'ясувати поняття «право на трансплантацію в Україні» та його елементи;
- охарактеризувати конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні;
- охарактеризувати конституційно-правовий механізм забезпечення права на донорство в Україні;
- сформулювати низку рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення законодавства України з питань забезпечення права на трансплантацію.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні.

Предметом дослідження є конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні.

Методи дослідження. Методологічними основами дисертаційного дослідження є система методів і прийомів наукового пізнання, використання яких базується на системному підході, який дає змогу здійснити дослідження вищезгаданої наукової проблематики. Діалектичний матеріалізм, як універсальний метод наукового пізнання, дав змогу проаналізувати конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні у контексті взаємозв'язку окремих його елементів. Об'єктивний ідеалізм, як універсальний метод наукового пізнання, дав змогу сформулювати окремі рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері конституційно-правового механізму

забезпечення права на трансплантацію в Україні. Із застосуванням формально-юридичного методу сформульовано нові визначення понять з даної проблематики (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3., 3.1). Системно-структурний метод використано під час дослідження класифікації гарантій права на трансплантацію в Україні (підрозділ 1.2). Соціологічний метод у свою чергу використано при характеристиці сучасного стану конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні (підрозділи 2.2, 2.3).

Науково-теоретичною базою даного дисертаційного дослідження є наукові праці вчених у галузі конституційного права, міжнародного права, адміністративного права, теорії держави і права, медичного права й інших галузей юридичної науки з питань конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дана дисертація є однією з перших в науці конституційного права комплексною науковою працею, в якій досліджено проблематику конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, які характеризуються науковою новизною та мають важливе практичне і теоретичне значення. До найбільш значущих з них належать:

вперше:

- охарактеризовано зміст поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» як сукупності норм та принципів права з питань трансплантації в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на трансплантацію в Україні, його гарантування та захисту;

- визначено наступні основні складові елементи конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні: реалізація права на трансплантацію в Україні, захист права на трансплантацію в Україні, гарантії права на трансплантацію в Україні;

- обґрунтовано, що реалізація права на трансплантацію в Україні – це втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації;

удосконалено:

- поняття «гарантії права на трансплантацію в Україні» як взаємоузгоджену систему норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність з метою створення належних умов для втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації; недопущення порушень права на трансплантацію, усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків; відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;

- вчення про інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні, зокрема, встановлено, що інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні можна поділити на національні інституційні гарантії права на

трансплантацію в Україні та міжнародні інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні;

- питання конституційно-правового механізму забезпечення права на донорство в Україні як сукупності норм та принципів права з питань донорства в Україні, а також системи уповноважених суб'єктів та їх діяльності у сфері реалізації права на донорство в Україні;

набули подальшого розвитку:

- питання захисту права на трансплантацію в Україні як взаємоузгодженої системи норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльності з метою недопущення порушень права на трансплантацію, його гарантування та усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків, відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;

- питання реалізації права на донорство в Україні як втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері донорства;

- питання щодо подальшого вдосконалення конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, зокрема, обґрунтовано доцільність розробити та прийняти Закон України «Про аутотрансплантацію в Україні», який би врегулював на рівні закону основні засади щодо порядку та умов здійснення окремих видів аутотрансплантації в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які обґрунтовані у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані у:

- науково-дослідній роботі – для подальшого дослідження практичних і теоретичних аспектів проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні;

- правотворчій діяльності – для удосконалення законодавства України з питань забезпечення права на трансплантацію в Україні;

- правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, судів, неурядових організацій та інших уповноважених суб'єктів у сфері забезпечення права на трансплантацію в Україні;

- навчальному процесі – в юридичних та інших вищих навчальних закладах під час вивчення дисциплін «Конституційне право», «Міжнародне право», «Права людини», при написанні монографій, підручників, посібників, розробці методичних рекомендацій, а також під час викладання лекцій і проведенні семінарських і практичних занять.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею автора. Всі висновки, рекомендації та пропозиції дисертанта, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, одержані автором особисто. У дисертаційному дослідженні жодні ідеї і розробки, які належать співавтору чи співавторам, не використано.

Апробація результатів дисертації. Автором основні положення дисертації були апробовані на засіданнях кафедри конституційного права та

порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет», а також на відповідних науково-практичних конференціях, зокрема: Верховенство права та правова держава (м. Ужгород, 16–17 жовтня 2018 р.); *Právna veda a prax v treťom tisícročí*: (Košice, Slovensko, 27.–28. február 2019); Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії (м. Ужгород, 8–9 травня 2020 р.).

Публікації. Основні положення і результати теоретичного та практичного характеру дисертації оприлюднені у 8 наукових працях, з котрих 2 статті опубліковані у фахових виданнях України, 3 у закордонних виданнях, включених до міжнародних інформаційних і наукометричних баз, а також у трьох доповідях на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації обумовлена метою та завданнями дисертаційного дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, котрі поділені на 8 підрозділів, висновків та списку використаних джерел, що містить 203 найменування. Загальний обсяг дисертації – 209 сторінок, з них основного тексту – 168 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, встановлено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, охарактеризовано об'єкт, предмет, мету і задачі дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, методи дослідження, зазначено про особистий внесок здобувача, відомості про публікації, апробацію результатів дисертації, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1. «Засади конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні» складається із двох підрозділів, в яких здійснено характеристику поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні», а також визначено його елементи, охарактеризовано проблематику гарантій права на трансплантацію в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» та його елементи»* встановлено, що в Україні нині існує новітнє сучасне законодавство про права людини, в тому числі і про право на трансплантацію, але практика правореалізації у сфері прав людини все ще перебуває в процесі вдосконалення, це новітні права людини і законодавство щодо них є надзвичайно динамічним, воно пов'язано із застосуванням новітніх медичних технологій, часто із використанням новітнього обладнання, належного досвіду роботи на якому не має більшість лікарів-трансплантологів України, все це створює чимало перешкод в належній реалізації права на трансплантацію.

Встановлено, що основними елементами конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні є: реалізація права на трансплантацію в Україні; захист права на трансплантацію в Україні; гарантії права на трансплантацію в Україні.

Доведено, що Єдина державна інформаційна система трансплантації органів та тканин має важливе значення у забезпеченні реалізації права на

одержання та своєчасний доступ громадян до інформаційної системи трансплантації органів та тканин, і створює сприятливі умови для реалізації права на трансплантацію в Україні.

У підрозділі 1.2 «Гарантії права на трансплантацію в Україні» обґрунтовано, що основними гарантіями права на трансплантацію в Україні є: нормативні гарантії та інституційні гарантії.

Обґрунтовано, що нормативні гарантії права на трансплантацію в Україні – це взаємоузгоджена система норм та принципів права, які спрямовані на створення належних умов для втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації; недопущення порушень права на трансплантацію, усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків; відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Встановлено, що нормативні гарантії права на трансплантацію в Україні можна поділити на нормативні гарантії права на трансплантацію в Україні за внутрішньодержавним правом та нормативні гарантії права на трансплантацію в Україні за міжнародним правом.

Обґрунтовано, що інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні – це система уповноважених суб'єктів та їх діяльність з метою створення належних умов для втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації; недопущення порушень права на трансплантацію, усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків; відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні можна поділити на національні інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні та міжнародні інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні.

Встановлено, що основними інституційними гарантіями права на трансплантацію в Україні нині є: Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення; заклади охорони здоров'я, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації; заклади охорони здоров'я, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики; бюро судово-медичної експертизи та інші суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією.

Розділ 2. «Право на трансплантацію в Україні» складається із трьох підрозділів, в яких здійснено характеристику поняття «право на трансплантацію в Україні», а також визначено його елементи, охарактеризовано реалізацію права на трансплантацію в Україні; проаналізовано захист права на трансплантацію в Україні.

У підрозділі 2.1. «Поняття «право на трансплантацію в Україні» та його елементи» сформульовано авторське визначення поняття «право на трансплантацію в Україні» як міра можливої поведінки фізичними особами, встановлена нормами чинного законодавства України, з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації та їх захисту.

Обґрунтовано, що зміст права на трансплантацію в Україні складають відповідні права та обов'язки фізичних осіб та інших уповноважених суб'єктів у сфері трансплантації. Основними елементами права на трансплантацію в Україні є: реалізація права на трансплантацію в Україні та захист права на трансплантацію в Україні.

У підрозділі 2.2. «Реалізація права на трансплантацію в Україні» обґрунтовано, що поняття «реалізація права на трансплантацію в Україні» можна визначити як втілення в життя можливостей, встановлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації.

Доведено, у сфері забезпечення реалізації права на трансплантацію в Україні важливе значення має належне функціонування Єдиної державної інформаційної системи трансплантації в Україні.

Обґрунтовано, що діяльність банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини, має важливе практичне значення для забезпечення реалізації права на трансплантацію в Україні з метою лікування багатьох хвороб.

У підрозділі 2.3. «Захист права на трансплантацію в Україні» сформульовано авторське визначення поняття «захист права на трансплантацію в Україні» як взаємоузгодженої системи норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльності з метою недопущення порушень права на трансплантацію, його гарантування та усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків, відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

З метою вдосконалення захисту права на трансплантацію в Україні, зокрема для захисту права на посмертне донорство, важливою є закупівля у відповідні лікарні України спеціалізованого обладнання для констатації смерті мозку.

Розділ 3. «Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації та права на донорство в Україні» складається із трьох підрозділів, в яких охарактеризовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні; проаналізовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на ауто трансплантацію в Україні; охарактеризовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на донорство в Україні.

У підрозділі 3.1. «Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні» обґрунтовано, що конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні – це взаємоузгоджена система норм та принципів права, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на

трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні, його гарантування та захисту.

Встановлено, що окремими видами трансплантації в Україні, щодо яких здійснюється специфічне правове регулювання, порівняно із загальними положеннями про трансплантацію згідно законодавства України, є наступні: аутотрансплантація; трансплантація статевих залоз, репродуктивних клітин та живих ембріонів; імплантація; трансфузія крові та її компонентів.

Доведено, що нині доцільно запровадити правове регулювання обігу, виготовлення та контролю якості на ринку біоімплантатів в Україні, адже на сьогодні вже наявні в Україні численні інновації, умови і технології для виробництва, зокрема, хрящів, сухожилів, фрагментів. Це має створити сприятливі умови для розвитку вітчизняного виробництва біоімплантатів, які сьогодні переважно імпортують, що знизить фінансове навантаження на медичну систему.

У підрозділі 3.2. *«Конституційно-правовий механізм забезпечення права на аутотрансплантацію в Україні»* доведено, що конституційно-правовий механізм забезпечення права на аутотрансплантацію в Україні – це сукупність норм та принципів права з питань аутотрансплантації в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на аутотрансплантацію в Україні, його гарантування та захисту.

Обґрунтовано, що у контексті сучасного розвитку трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин доцільною є розробка та прийняття довгострокової Стратегії розвитку трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин в Україні.

У підрозділі 3.3. *«Конституційно-правовий механізм забезпечення права на донорство в Україні»* доведено, що конституційно-правовий механізм забезпечення права на донорство в Україні – це сукупність норм та принципів права з питань донорства в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на донорство в Україні.

Встановлено, що належна реалізація права на донорство в Україні має важливе значення для гарантування і створення сприятливих умов для реалізації права трансплантацію, права на життя та права на здоров'я громадян України.

ВИСНОВКИ

У результаті дисертаційного дослідження, виконаного на основі аналізу законодавства України, практики його реалізації, численних наукових праць, вирішено наукове завдання, яке полягає у визначенні сутності і комплексній характеристиці конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, а також сформульовано ряд відповідних нових висновків, рекомендацій та пропозицій щодо його удосконалення. Основними з них є наступні:

1. Визначено, конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні – це сукупність норм та принципів права з питань трансплантації в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та

їх діяльність у сфері реалізації права на трансплантацію в Україні, його гарантування та захисту.

2. Встановлено, основними елементами конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні є: реалізація права на трансплантацію в Україні; захист права на трансплантацію в Україні; гарантії права на трансплантацію в Україні.

3. Обґрунтовано, гарантії права на трансплантацію в Україні – це взаємоузгоджена система норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність з метою створення належних умов для втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації; недопущення порушень права на трансплантацію, усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків; відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

4. Доведено, Єдина державна інформаційна система трансплантації органів та тканин є важливою гарантією, що забезпечує реалізацію права на одержання та своєчасний доступ громадян до інформаційної системи трансплантації органів та тканин, і створює сприятливі умови для реалізації права на трансплантацію в Україні.

5. Визначено, право на трансплантацію в Україні – це міра можливої поведінки фізичними особами, установлена нормами чинного законодавства України, з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації та їх захисту.

6. Вказано, реалізація права на трансплантацію в Україні – це втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації.

7. Обґрунтовано, захист права на трансплантацію в Україні – це взаємоузгоджена система норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність з метою недопущення порушень права на трансплантацію, його гарантування та усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків, відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

8. Розкрито окремі види трансплантації в Україні, щодо яких здійснюється специфічне правове регулювання, порівняно із загальними положеннями про трансплантацію згідно законодавства України: ауто трансплантація; трансплантація статевих залоз, репродуктивних клітин та живих ембріонів; імплантація; трансфузія крові та її компонентів.

9. Доведено, конституційно-правовий механізм забезпечення права на ауто трансплантацію в Україні – це сукупність норм та принципів права з питань ауто трансплантації в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на ауто трансплантацію в Україні, його гарантування та захисту.

10. Визначено, в Україні нині актуальним є розробка та прийняття Закону України «Про ауто трансплантацію в Україні», який би врегулював на рівні закону основні засади щодо порядку та умов здійснення окремих видів ауто трансплантації в Україні.

11. Встановлено, реалізація права на донорство в Україні – це втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері донорства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Plotnitska S.B. Constitutional and legal mechanism of ensuring the right to autotransplantation in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. Issue 6. Part 1. s. 153-157.

2. Плотницька С.Б. Реалізація права на трансплантацію в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 62. 2020. с. 107-112.

3. Plotnitska S.B. The Human Right to Transplantation: Constitutional Principles. *European Humanitarian Studies*. № 2. 2020. p. 62-70.

4. Plotnitska S.B. Constitutional and legal mechanism of provision the right to donate in Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. Issue 1. s. 241-246.

5. Плотницька С.Б. Поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» та його елементи. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 63. 2021. с. 88-93.

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Плотницька С.Б. Конституційна система захисту прав людини у галузі медицини. *Верховенство права та правова держава : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 16–17 жовтня 2018 р.)*. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. С. 36–38.

7. Plotnitska S.B. Constitutional and legal mechanism of provision the right to donate in Ukraine: some aspects. *Právna veda a prax v tret'om tisícročí : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (Košice, 27.–28. február 2019)*. Košice, 2019. S. 34–36.

8. Плотницька С.Б. Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 8–9 травня 2020 р.)*. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2020. С. 38-40.

АНОТАЦІЯ

Плотницька С.Б. Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.02. – конституційне право; муніципальне право. – Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». – Ужгород, 2021.

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми - розкрито сутність, характерні особливості й організаційно-правові аспекти проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, зокрема: проаналізовано зміст поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» та визначено його елементи; охарактеризовано гарантії права на трансплантацію в Україні; здійснено характеристику поняття «право на трансплантацію в Україні», а також визначено його елементи; охарактеризовано реалізацію права на трансплантацію в Україні; проаналізовано захист права на трансплантацію в Україні; охарактеризовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію щодо окремих видів трансплантації в Україні; проаналізовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на ауто трансплантацію в Україні; охарактеризовано конституційно-правовий механізм забезпечення права на донорство в Україні.

У даному дисертаційному дослідженні сформульовано ряд пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення чинного законодавства України з питань конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні.

Ключові слова: права людини, трансплантація, право на трансплантацію, види трансплантації, ауто трансплантація, донорство, конституційно-правовий механізм забезпечення права, забезпечення права на трансплантацію, право на трансплантацію в Україні, реалізація права на трансплантацію, захист права на трансплантацію, гарантії права на трансплантацію.

АННОТАЦИЯ

Плотницкая С.Б. Конституционно-правовой механизм обеспечения права на трансплантацию в Украине. - Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.02. - конституционное право; муниципальное право. - Государственное высшее учебное заведение «Ужгородский национальный университет». - Ужгород, 2021.

В диссертационном исследовании осуществлено теоретическое обобщение и новое решение научной проблемы - раскрыта сущность, характерные особенности и организационно-правовые аспекты проблематики

конституционно-правового механизма обеспечения права на трансплантацию в Украине, в частности: проанализировано содержание понятия «конституционно-правовой механизм обеспечения права на трансплантацию в Украина» и определены его элементы; охарактеризованы гарантии права на трансплантацию в Украине; осуществлено характеристику понятия «право на трансплантацию в Украине», а также определены его элементы; охарактеризовано реализацию права на трансплантацию в Украине; проанализировано защиту права на трансплантацию в Украине; охарактеризован конституционно-правовой механизм обеспечения права на трансплантацию по отдельным видам трансплантации в Украине; проанализирован конституционно-правовой механизм обеспечения права на ауто трансплантацию в Украине; охарактеризован конституционно-правовой механизм обеспечения права на донорство в Украине.

В данном диссертационном исследовании сформулировано ряд предложений и рекомендаций по усовершенствованию действующего законодательства Украины по вопросам конституционно-правового механизма обеспечения права на трансплантацию в Украине.

Ключевые слова: права человека, трансплантация, право на трансплантацию, виды трансплантации, ауто трансплантация, донорство, конституционно-правовой механизм обеспечения права, обеспечение права на трансплантацию, право на трансплантацию в Украине, реализация права на трансплантацию, защита права на трансплантацию, гарантии права на трансплантацию.

ANNOTATION

Plotnicka S.B., Administrative and legal regulation of the protection of the Ukrainian Carpathians. – Qualifying scientific work as a manuscript.

The dissertation for obtaining of the scientific degree of Candidate Degree in Law by the speciality 12.00.02. - Constitutional Law; Municipal Law. - State Higher Educational Institution "Uzhhorod National University". - Uzhhorod, 2021.

The dissertation research provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem: the essence, characteristics and organizational and legal aspects of the constitutional and legal mechanism of ensuring the right to transplantation in Ukraine are revealed.

It is emphasized that the current modern legislation on human rights, including the right to transplantation, exists in Ukraine, but the practice of law enforcement in the field of human rights is still in the process of improvement, it is the latest human rights and legislation on them is extremely dynamic. due to the use of the latest medical technologies, often with the use of the latest equipment, the experience of which is not available to most transplant doctors in Ukraine, all this creates many obstacles to the proper implementation of the right to transplantation.

The author's definition of the concept "constitutional and legal mechanism for ensuring the right to transplantation in Ukraine" as a set of norms and principles of law on transplantation in Ukraine, as well as the system of authorized entities and their activities in the field of transplantation in Ukraine, its guarantee and protection.

It is established that the main elements of the constitutional and legal mechanism for ensuring the right to transplantation in Ukraine are: realization of the right to transplantation in Ukraine; protection of the right to transplantation in Ukraine; guarantees of the right to transplantation in Ukraine.

It is emphasized that in Ukraine there is the latest modern legislation on human rights, including the right to transplantation, but the practice of law enforcement in the field of rights. It is proved that the Unified State Information System of Organ and Tissue Transplantation is important in ensuring the right to receive and timely access of citizens to the information system of organ and tissue transplantation, and creates favorable conditions for the realization of the right to transplantation in Ukraine.

The author's definition of the concept of "guarantee of the right to transplantation in Ukraine" as a mutually agreed system of norms and principles of law, authorized entities and their activities in order to create appropriate conditions for the implementation of opportunities established by current legislation of Ukraine, individuals to meet their needs and interests in the field of transplantation; prevention of violations of the right to transplantation, elimination of existing violations in the field of transplantation and their consequences; compensation for damage and bringing the perpetrators to justice. The main guarantees of the right to transplantation in Ukraine are: regulatory guarantees and institutional guarantees.

It is substantiated that normative guarantees of the right to transplantation in Ukraine are a mutually agreed system of norms and principles of law, which are aimed at creating appropriate conditions for implementation of opportunities established by current legislation of Ukraine, individuals to meet their needs and interests in transplantation; prevention of violations of the right to transplantation, elimination of existing violations in the field of transplantation and their consequences; compensation for damage and bringing the perpetrators to justice.

It is established that normative guarantees of the right to transplantation in Ukraine can be divided into normative guarantees of the right to transplantation in Ukraine under domestic law and normative guarantees of the right to transplantation in Ukraine under international law.

It is substantiated that the institutional guarantees of the right to transplantation in Ukraine are a system of authorized entities and their activities to create appropriate conditions for the implementation of opportunities established by current legislation of Ukraine, individuals to meet their needs and interests in transplantation; prevention of violations of the right to transplantation, elimination of existing violations in the field of transplantation and their consequences; compensation for damage and bringing the perpetrators to justice. Institutional guarantees of the right to transplantation in Ukraine can be divided into national institutional guarantees of the right to transplantation in Ukraine and international institutional guarantees of the right to transplantation in Ukraine.

It is established that the main institutional guarantees of the right to transplantation in Ukraine today are: the Cabinet of Ministers of Ukraine; the central body of executive power, which ensures the formation and implementation of state policy in the field of health care; the central executive body that implements the state policy in the field of state financial guarantees of medical

care; health care facilities that have a license to conduct business activities in medical practice, which provides for the right to provide medical care using transplants; health care facilities that have a license to conduct business in medical practice; forensic bureau and other business entities engaged in transplantation activities.

The author's definition of the concept of "right to transplantation in Ukraine" as a measure of possible behavior of individuals, established by the current legislation of Ukraine, in order to meet their needs and interests in the field of transplantation and their protection.

It is substantiated that the content of the right to transplantation in Ukraine consists of the relevant rights and obligations of individuals and other authorized entities in the field of transplantation. The main elements of the right to transplantation in Ukraine are: realization of the right to transplantation in Ukraine and protection of the right to transplantation in Ukraine.

It is substantiated that the concept of "realization of the right to transplantation in Ukraine" can be defined as the implementation of opportunities established by current legislation of Ukraine, individuals in order to meet their needs and interests in the field of transplantation.

The author's definition of the concept of "protection of the right to transplantation in Ukraine" as a mutually agreed system of norms and principles of law, authorized entities and their activities in order to prevent violations of the right to transplantation, its guarantee and elimination of existing transplant violations and their consequences, compensation damages and bringing the perpetrators to justice.

It is substantiated that the constitutional and legal mechanism of ensuring the right to transplantation in relation to certain types of transplantation in Ukraine is a mutually agreed system of norms and principles of law, as well as the system of authorized entities and their activities in the field of transplantation in Ukraine. guarantee and protection.

It is established that certain types of transplantation in Ukraine, which are subject to specific legal regulation, in comparison with the general provisions on transplantation according to the legislation of Ukraine, are the following: autotransplantation; transplantation of gonads, reproductive cells and living embryos; implantation; transfusion (transplantation) of blood, which is inextricably linked with the right to donate blood.

The need to develop and adopt the Law of Ukraine "On Autotransplantation in Ukraine", which would regulate at the level of the law the basic principles of the procedure and conditions of certain types of autotransplantation in Ukraine.

It is proved that the constitutional and legal mechanism for ensuring the right to donate in Ukraine is a set of norms and principles of law on donation in Ukraine, as well as the system of authorized entities and their activities in the field of realization of the right to donate in Ukraine.

It is established that the realization of the right to donate in Ukraine is the implementation of the opportunities established by the current legislation of Ukraine, individuals in order to meet their needs and interests in the field of donation.

Key words: human rights, transplantation, the right to transplantation, types of transplantation, autotransplantation, donation, constitutional and legal mechanism to ensure the right, ensuring the right to transplantation, the right to transplantation in Ukraine, realization of the right to transplantation, protection of the right to transplantation, guarantees of the right to transplantation.

Підписано до друку 12.03.2021 р. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,8. Тираж 100 прим. Зам. № 3/12-03.
Видавництво УжНУ «Говерла».
88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.
Телефон +38 (095) 212 7679